

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

ДОРОЖНЯ КАРТА

ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ
СТАТТІ 7 «МОВА ОСВІТИ»
ЗАКОНУ УКРАЇНИ
«ПРО ОСВІТУ»

ПРЕАМБУЛА

5 вересня 2017 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про освіту» – рамковий документ, що є основою реформи національної системи освіти. Цим Законом закладено нові підходи до організації освітнього процесу в закладах освіти, зокрема щодо використання державної та інших мов.

Стаття 7 «Мова освіти» спрямована на забезпечення належного оволодіння державною мовою усіма здобувачами освіти. Це дасть змогу вирівняти можливості громадян України незалежно від їхньої національної приналежності у реалізації їхніх конституційних прав в Україні як в доступі до здобуття вищої освіти на конкурсних засадах, так і в доступі до ринку праці.

Гнучкість, що закладена в цій статті, обумовлена багатонаціональним характером українського суспільства та покликана врахувати мовні особливості і можливості корінних народів і національних меншин України з тим, щоб застосувати в закладах загальної середньої освіти найбільш оптимальну модель використання мов в освітньому процесі для кожної національної меншини.

Положення статті 7 були розглянуті Венеціанською комісією, яка у своєму висновку підкреслила, що «сприяння посиленню державної мови та її обов'язковість для усіх громадян є законною і навіть похвальною метою держави». Також у висновку зазначено, що державна мова – чинник єдності та взаєморозуміння в суспільстві.

У пункті 126 висновку консолідовані основні рекомендації Венеціанської комісії щодо статті 7:

«126. Багато питань можуть негайно розглядатися через інші законодавчі акти та при виконанні статті 7 у тому вигляді, як вона ухвалена, зокрема, через при-

йняття закону «Про загальну середню освіту». У зв'язку з цим Венеціанська комісія рекомендує, зокрема:

- повною мірою використовувати гнучкість, передбачену частиною 4 статті 7, при ухваленні імплементаційного законодавства для забезпечення значного рівня викладання офіційними мовами ЄС для відповідних меншин;
- продовжувати забезпечувати достатню частку освіти мовами меншин у початковій та середній школі, на додаток до вивчення державної мови;
- покращити якість викладання державної мови;
- внести зміни до перехідних положень Закону «Про освіту», забезпечивши довший перехідний період для поступового здійснення реформи;
- звільнити приватні школи від нових мовних вимог відповідно до статті 13 Рамкової конвенції;
- розпочати в межах виконання закону «Про освіту» новий діалог із представниками національних меншин та усіх зацікавлених сторін щодо мовного питання у освіті;
- забезпечити, щоб виконання Закону не загрожувало збереженню культурної спадщини меншин та безперервності вивчення мов меншин у традиційних школах».

Міністерство вдячне Венеціанській комісії за висловлені рекомендації та має намір їх усіх імplementувати в подальших кроках, які потрібно здійснити, щоб забезпечити справедливий баланс між підвищенням якості викладання державної мови та збереженням культурної спадщини національних меншин і корінних народів України.

№ з/п	Основні кроки	Орієнтовні терміни
НАПРЯМ 1. ФОРМУВАННЯ ЗАКОНОДАВЧОЇ БАЗИ		
1.1	Проведення МОН та місцевими органами управління освітою консультацій із громадськими об'єднаннями національних меншин щодо надання робочій групі пропозицій до проекту статті про мову освіти в закладах загальної середньої освіти	Грудень 2017 - січень 2018
	Розроблення механізму імплементації статті 7 «Мова освіти» Закону України «Про освіту» у статті про мову освіти в закладах загальної середньої освіти (в рамках Закону України «Про загальну середню освіту»):	Січень - квітень 2018
	громадське обговорення законопроекту	Лютий 2018
1.2	доопрацювання законопроекту за результатами громадського обговорення та консультацій із громадськими об'єднаннями національних меншин	Березень 2018
	погодження законопроекту із заінтересованими ЦОВВ та подання на розгляд до Кабінету Міністрів України	Березень 2018
	внесення проекту Закону України «Про загальну середню освіту» до Верховної Ради України	Квітень 2018
1.3	Внесення змін до підпункту 18 пункту 3 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про освіту» щодо збільшення перехідного періоду впровадження статті 7 «Мова освіти» з 2020 до 2023 року для осіб, які належать до корінних народів, національних меншин України і розпочали здобуття загальної середньої освіти до 1 вересня 2018 року	Січень, квітень 2018
	Розроблення і затвердження нових державних стандартів загальної середньої освіти:	2017 - 2020
1.4	початкової освіти;	2017 - 2018
	базової середньої освіти;	2019
	профільної середньої освіти	2020

НАПРЯМ 2. СТВОРЕННЯ УМОВ ДЛЯ ЯКІСНОГО ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДньої ОСВІТИ З НАВЧАННЯМ МОВАМИ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН (ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ)

2.1	<p>Видання і доставка двомовних словників термінології з відповідних галузей знань:</p> <ul style="list-style-type: none"> • українсько-молдовський, молдовсько-український (298 прим.); • українсько-польський, польсько-український (228 прим.); • українсько-російський, російсько-український (30 тис. прим.); • українсько-румунський, румунсько-український (1641 прим.); • українсько-угорський, угорсько-український (1835 прим.) 	Грудень 2017 - січень 2018
-----	--	---------------------------------------

№ з/п	Основні кроки	Орієнтовні терміни
2.2	Видання і доставка двомовних словників термінології з відповідних галузей знань для учнів 5 і 10 класів: <ul style="list-style-type: none">українсько-молдовський, молдовсько-український;українсько-польський, польсько-український;українсько-російський, російсько-український;українсько-румунський, румунсько-український;українсько-угорський, угорсько-український	2018
2.3	Видання і доставка навчальних посібників «Хрестоматія сучасної української дитячої літератури для читання в 1, 2 класах серії «Шкільна бібліотека» та «Хрестоматія сучасної української дитячої літератури для читання в 3, 4 класах серії «Шкільна бібліотека»	2018
2.4	Розроблення і видання методичних посібників для вчителів української мови, які навчають у закладах з румунською, угорською мовами	до 2023
2.5	Розроблення дидактичних матеріалів з української мови для закладів з навчанням румунською, угорською мовами	2019
2.6	Оснащення кабінетів української мови у закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин згідно з рекомендаціями Міністерства освіти і науки України (623 заклади)	до серпня 2018

НАПРЯМ 3. СТВОРЕННЯ ДОДАТКОВИХ УМОВ ДЛЯ ЯКІСНОГО ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ УЧНЯМИ, ЯКІ НАВЧАЮТЬСЯ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ З НАВЧАННЯМ МОВАМИ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН

3.1	Розроблення та проведення дистанційних курсів з української мови для учнів закладів загальної середньої освіти з навчанням румунською та угорською мовами	2018-2023
3.2	Організація та проведення літніх мовних таборів для учнів закладів загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин	2019

НАПРЯМ 4. ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ З НАВЧАННЯМ МОВАМИ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН

4.1	Навчання педагогічних працівників, які навчатимуть учнів перших класів у 2018/2019 і 2019/2020 навчальних роках	2018 - 2019
4.2	Підвищення кваліфікації вчителів української мови	2018
4.3	Підвищення кваліфікації вчителів-предметників	2018 - 2020
4.4	Проведення курсів підвищення кваліфікації вчителів історії, географії, громадянської освіти закладів з навчанням російською мовою	2018

№ з/п	Основні кроки	Орієнтовні терміни
4.5	Розроблення і організація онлайн-курсів з підвищення кваліфікації вчителів початкової і основної школи з навчанням румунською та угорською мовами	2018 - 2023
4.6	Організація обмінів учителів у рамках підвищення кваліфікації	2019 - 2023

НАПРЯМ 5. ПРОВЕДЕННЯ КОНСУЛЬТАЦІЙ З ГРОМАДСЬКІСТЮ

5.1	Громадські об'єднання українців	Лютий-березень
5.2	Громадські об'єднання кримськотатарського народу	Лютий - березень
5.3	Громадські об'єднання молдовської національної меншини	Лютий - березень
5.4	Громадські об'єднання польської національної меншини	Лютий - березень
5.5	Громадські об'єднання російської національної меншини	Лютий - березень
5.6	Громадські об'єднання румунської національної меншини	Лютий - березень
5.7	Громадські об'єднання угорської національної меншини	Лютий - березень
5.8	Громадські об'єднання інших національних меншин	Лютий - березень

НАПРЯМ 6. СПІВРОБІТНИЦТВО З МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

6.1	Вивчення міжнародного досвіду білінгвального вивчення предметів (материнською мовою та державною) та застосування його елементів у закладах освіти з навчанням (вихованням) мовами національних меншин, зокрема в рамках проектів eTwinning Plus/TAIEX	2018 - 2020
6.2	Проведення спільно з офісом Верховного комісара ОБСЄ у справах національних меншин тренінгів для учителів, керівників закладів з методики впровадження навчання материнською та державною мовами, розроблення моделей освітніх програм	2018 - 2020
6.3	Вивчення досвіду в рамках міжнародних мовних шкіл з мультилінгвальної освіти	2018 - 2020
6.4	Проведення діалогів з представниками педагогічної, батьківської громадськості, громадських об'єднань національних меншин у рамках спільного з Офісом Координатора проектів ОБСЄ в Україні проекту «Діалог заради реформ та суспільного єднання в Україні»	2017 - 2018
6.5	Реалізація проекту «Зміцнення захисту національних меншин в Україні» в рамках спільної програми Європейського Союзу та Ради Європи «Партнерство заради належного врядування»	терміни уточнюються

ПРОЕКТ

Додаток 1

Мова освіти в закладах загальної середньої освіти (у рамках проекту Закону України «Про загальну середню освіту»)

1. Мовою освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти є державна мова.

Кожен, хто здобуває освіту в закладі загальної середньої освіти в Україні, вивчає у цьому закладі державну мову відповідно до державних стандартів загальної середньої освіти, які мають передбачати вільне володіння державною мовою всіма випускниками закладів загальної середньої освіти.

2. Кожному здобувачеві загальної середньої освіти гарантується і забезпечується право на здобуття повної загальної середньої освіти державною мовою в державних, комунальних і корпоративних закладах освіти.

3. Особам, що належать до корінних народів або національних меншин України, гарантується право вивчати мову відповідного корінного народу або національної меншини в комунальних і корпоративних закладах загальної середньої освіти або через національні культурні товариства.

4. Особи, які належать до корінних народів України, мають право здобувати повну загальну середню освіту в комунальному чи корпоративному закладі освіти мовою відповідного корінного народу поряд з державною мовою.

5. Особи, які належать до національних меншин України, мають право здобувати початкову освіту в комунальному чи корпоративному закладі освіти мовою відповідної національної меншини поряд з державною мовою.

6. Особи, які реалізують права, передбачені частинами 4 та 5 цієї статті, здобувають у комунальних та корпоративних закладах освіти відповідно до вимог державних стандартів початкову освіту державною мовою в обсязі не менше 10 відсотків річного обсягу навчального часу з поступовим збільшенням такого обсягу до 20 відсотків.

7. Особи, які належать до національних меншин, мови яких є офіційними мовами Європейського Союзу, та реалізують право на навчання мовами відповідних національних меншин, здобувають в комунальних та корпоративних закладах освіти відповідно до вимог державних стандартів:

- базову середню освіту державною мовою в обсязі не менше 20 відсотків річного обсягу навчального часу у 5 класі з щорічним збільшенням такого обсягу (не менше 40 відсотків у 9 класі);

- профільну середню освіту державною мовою в обсязі не менше 60 відсотків річного обсягу навчального часу.

Особи, які належать до інших національних меншин, здобувають в комунальних та корпоративних закладах освіти відповідно до вимог державних стандартів базову та профільну середню освіту державною мовою в обсязі не менше 80 відсотків річного обсягу навчального часу.

Перелік навчальних предметів, що вивчаються державною мовою і мовою національної меншини, визначається освітньою програмою закладу освіти згідно з вимогами відповідних державних стандартів середньої освіти та з урахуванням особливостей мовного середовища.

8. Право на навчання мовою корінного народу чи національної меншини України реалізується шляхом відкриття окремих класів з навчанням відповідною мовою поряд із державною мовою і не поширюється на класи з навчанням українською мовою.

Клас з навчанням, поряд з державною, мовою корінного народу чи національної меншини України, відкривається відповідно до вимог цього Закону за наявності достатньої кількості заяв про мову навчання від здобувачів загальної середньої освіти (або їх батьків), які належать до відповідного корінного народу чи національної меншини.

9. Особам з порушенням слуху забезпечується право на навчання жестовою мовою та на вивчення української жестової мови.

10. Освітні програми закладів загальної середньої освіти можуть передбачати викладання одного чи декількох предметів поряд з державною мовою англійською чи іншою офіційною мовою Європейського Союзу.

11. Приватні заклади освіти, які забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти за кошти фізичних та/або юридичних осіб, мають право вільного вибору мови освітнього процесу (крім тих закладів, що отримують публічні кошти) та зобов'язані забезпечити оволодіння здобувачами освіти державною мовою відповідно до вимог державних стандартів загальної середньої освіти.

12. Держава сприяє створенню та функціонуванню за кордоном закладів загальної середньої освіти, в яких навчання здійснюється українською мовою або вивчається українська мова.

Додаток 2**Зміни до розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення»
Закону України «Про освіту». Нова редакція підпункту 18 пункту 3:**

«18) особи, які належать до корінних народів, національних меншин України і розпочали здобуття загальної середньої освіти до 1 вересня 2018 року, до 1 вересня 2023 року продовжують здобувати таку

освіту відповідно до правил, які існували до набрання чинності цим Законом, з поступовим збільшенням кількості навчальних предметів, що вивчаються українською мовою.»

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ

- Прийняття нового Закону України «Про загальну середню освіту»
- Затвердження нових державних стандартів загальної середньої освіти
- Підвищення професійної компетентності вчителів у рамках Нової української школи
- Поліпшення рівня володіння державною мовою усіх випускників шкіл
- Взаєморозуміння і консенсус щодо моделей застосування державної та інших мов в освітньому процесі в закладах загальної середньої освіти
- Успішна самореалізація дітей і молоді в Україні
- Досягнення суспільної злагоди й утвердження державної мови як засобу спілкування в українському соціумі

Якщо ви хочете
більше дізнатися
загалом про реформу
шкільної освіти —
заходьте на сайти

mon.gov.ua
nus.org.ua